

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6
A Study of Relationship Between the Participative Management of
Administrators and the Quality of Teacher's Worklife Under the
Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 Group 6

ณนรินทร์ คำไกร¹

Naniran Khamkrai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 2. ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ตัวแปรที่ใช้ ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 256 คน ด้วยวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 อยู่ในมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.65^*$) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการตั้งเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารแบบมีส่วนร่วม; คุณภาพชีวิตการทำงานของ

Received: 2022-08-26 Revised: 2022-09-07 Accepted: 2022-09-12

¹ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม Siam Technology College. Corresponding Author e-mail: naniran.kh@chanpradit.ac.th

Abstract

The proposes of this research were to Study of Relationship between Participative Management of Administrators and the Quality of Teacher's Work life under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 Group 6. The purposes of this research were to identify : 1. study the Participative Management of Administrators of foundation education schools under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6 , 2. study the Quality of Teacher's Work life under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6 , and 3. study the relationships between Participative Management of Administrators and the Quality of Teacher's Work life under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6. The population of this study were the teachers in schools under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6. The samples were 10 schools. The sample consisted of 256 With Taro Yamane's (1973) prefabricated table opening method at the tolerance level. of randomization in study .05 and confidence level .95, The research instrument was a questionnaire about the Participative Management of Administrators and the Quality of Teacher's Work life under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6. The statistic used for analyzing the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings of this research were as follows : The Participative Management of Administrators were as a whole was rated at a high level overall. The Quality of Teacher's Work life were as a whole was rated at a high level. There was high relationships between Participative Management of Administrators and the Quality of Teacher's Work life under the secondary education service area office Bangkok 1 group 6 at 0.05 level.

Keywords: Participative Management of Administrators; Quality of Teacher's Work life

บทนำ (Introduction)

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้ออกไปสู่สาธารณะเป็นพลเมืองโลก ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำผู้อื่นให้ปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา (จิราภรณ์ เพชรทัต, 2558, น. 18) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นสัญลักษณ์ขององค์กรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีทักษะ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินกิจการต่าง ๆ สนับสนุนให้เกิดการวางแผนอย่างมีระบบ มีการติดตามผลและประเมินผลร่วมกัน พร้อมทั้งนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการภาพรวมทั้งองค์กรซึ่งรวมถึงบุคลากรทางการศึกษาและการผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินกิจการต่าง ๆ ซึ่งจากผลการบริหารที่ผ่านมาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต 1 กลุ่ม 6 พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมยังไม่ชัดเจนจึงทำให้ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียนอีกทั้งทำให้ครูมีความกังวลในเรื่องของตำแหน่งหน้าที่และการปฏิบัติงาน

จากปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมและบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6
2. ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มีแบบแผนการวิจัยในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 710 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 37 คน ครูจำนวน 673 คน (ที่มา : รายงานสถิติข้อมูลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564)

1.2 ตัวอย่าง

1.2.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 256 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 13 คน ครูจำนวน 243 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Tora Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างในการศึกษา .05 และระดับความเชื่อมั่น 0.95 ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 256 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามำกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามและกำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ และเสนอแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์ โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 108 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ จำแนกออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยนำมาจากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของ Russell C. Swansburg (1996)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยผู้วิจัยนำมาจากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของ ของ Richard E.Walton (2009, pp. 396-397) Huse & Cummings (1985) Louis (1998) Cascio (1995) Guest (1979) Skrovan (1983)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาตามกสังเคราะห์จากแนวคิดของ Russell C. Swansburg (1996, คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายโดยนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ตามแนวคิดของ Richard E.Walton (2009) ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ 1) การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม 2) สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดี 3) การพัฒนาความสามารถของมนุษย์ 4) ความเจริญเติบโต และสวัสดิการ 5) การบูรณาการทางสังคม 6) ธรรมเนียม ในองค์กรการทำงาน 7) จังหวะของชีวิตโดยส่วนร่วม 8) ความเกี่ยวข้องทางสังคม ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์การแปลความหมายของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยการทดสอบ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้ การรับผลประโยชน์ ($\bar{x}=4.42$) การตั้งเป้าหมาย ($\bar{x}=4.10$) การตัดสินใจ ($\bar{x}=3.95$) การประเมินผล ($\bar{x}=3.74$) ตามลำดับ 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดี ($\bar{x}=4.42$) ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม ($\bar{x}=4.40$) ด้านการบูรณาการทางสังคม ($\bar{x}=4.40$) ด้านการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ ($\bar{x}=4.25$) ด้านความเจริญเติบโตและสวัสดิการ ($\bar{x}=4.16$) ด้านธรรมาภิบาลในองค์กรการทำงาน ($\bar{x}=3.95$) ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนร่วม ($\bar{x}=3.70$) และด้านการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ($\bar{x}=3.36$) ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูฯ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.65^*$) ด้านที่มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการตั้งเป้าหมาย ซึ่งจากผลการวิจัย ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องเพิ่มช่องทางหรือหาวิธีเพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการในการตัดสินใจและการเสนอนโยบายขององค์กร รวมถึงให้ครูมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นในเรื่องของการตรวจสอบ การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบร่วมกันที่สามารถวิเคราะห์ห้จนนำไปสู่วิธีการที่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ขึ้นให้กับองค์กรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อไป

ตารางที่ 1.1 ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈	Y _{tot}
X ₁	1.00*	0.77*	0.86*	1.00*	0.70*	-0.37*	0.53*	0.63*	0.64*
X ₂	0.49*	0.91*	0.84*	0.99*	0.82*	0.66*	-0.02*	0.98*	0.71*
X ₃	0.70*	0.95*	0.43*	0.89*	0.97*	0.60*	0.70*	0.99*	1.56*
X ₄	0.41*	0.97*	0.91*	0.98*	-0.17*	0.54*	0.54*	0.99*	0.65*
X _{tot}	0.65*	0.90*	0.76*	0.97*	0.58*	0.03*	0.44*	0.90*	0.65*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.65^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 จากผลการวิจัยรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_3) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวม (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r=1.56^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X_4) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.65^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_2) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวม (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=0.71^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านที่ต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย (X_1) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Y_{tot}) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวม (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=0.64^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันปรับปรุงรูปแบบบริหารจัดการในการพัฒนางานในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีการนิเทศชั้นเรียนและการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมแสดงความยินดีและภูมิใจกับรางวัล โล่

รางวัลที่ได้รับซึ่งเป็นผลที่เกิดจากคณะครูและนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการสร้าง วิเคราะห์วิธีการที่แปลกใหม่ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัททา อินทรศักดิ์ (2561) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ไว้ว่า ความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกันมีความพึงพอใจและชื่นชมในผลสำเร็จนั้น ๆ ร่วมกัน เช่น การร่วมแสดงความยินดี การยกย่องให้เกียรติ การมอบรางวัล เป็นต้น และยังสอดคล้องกับสุพรรณนิกุลโสภิส (2559) ได้ทำการวิจัย การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เรียนมีความสุขภาวะที่ดีและมีสุขภาพ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และ พัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด และผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตาม หลักสูตร 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูทุกระดับมีส่วนร่วมตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นดำเนินการและตามแผนปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Likert (1996) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและการตัดสินใจ โดยผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีปฏิกริยาโต้ตอบกัน อย่างเปิดเผยและโดยกว้างขวางเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์กร การปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร มีการตัดสินใจต่างๆ ที่กระทำโดยกลุ่มในทุกระดับขององค์กร เปิดโอกาสให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดี ด้านการเกี่ยวข้องทางสังคม ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ ด้านความเจริญเติบโตและสวัสดิการ ด้านธรรมาณูในองค์กรการทำงาน ด้านจังหวะของชีวิตโดยมีส่วนร่วม และด้านการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ตามลำดับ

เนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในการทำงานของครูมีความสะดวกสบาย มีอากาศ ถ่ายเท มีสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ของครู และสภาพแวดล้อมที่ทำงาน

มีความปลอดภัย ไม่เกิดภัย อันตรายในชีวิตและทรัพย์สิน การปฏิบัติงานของครูต้องรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้านเพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษา ครูมีการปฏิบัติงานเป็นที่น่าเชื่อถือจนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูต้องรับผิดชอบต่อสังคมในทุกด้านเพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษา รวมทั้งครูมีการปฏิบัติงานเป็นที่น่าเชื่อถือจนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน และครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อารียา การดี (2562) ได้ให้ความหมาย คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life: QWL) คือ การทำงานในองค์กรอย่างมีความสุข รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีเหมาะสมกับการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความพึงพอใจ สร้างขวัญและกำลังใจ มีความมั่นคงก้าวหน้าในชีวิตการงาน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตการทำงานที่ต้องมีการจัดสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงานให้ควบคู่กันไป เพื่อให้การดำเนินชีวิตของบุคลากรมีความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Herbert (1974) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลจะมีความต้องการที่สมบูรณ์ได้ต้องประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการที่ตอบสนองต่อร่างกาย 2) มีการพัฒนาตนเองและความเจริญของบุคคล 3) สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมอย่างใกล้ชิด 4) การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมในฐานะที่ตนเป็นสมาชิก และสอดคล้องกับ Ali Nasermoaddeli และคณะ (2003) ได้ศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตของข้าราชการในประเทศญี่ปุ่น โดยได้ศึกษาและติดตามคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตและสังคม ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป สภาวะสุขภาพที่ดีจะลดลง ทั้งในผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นผลให้เกิดเป็นโรคเรื้อรังต่าง ๆ ส่วนผู้ที่เข้าใจตนเองจะทราบว่าตนเองต้องการอะไรและรู้สึกว่า ตนเองได้ทำงานที่มีคุณค่าสามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในส่วนของชีวิตได้ดี จึงพบว่าคุณภาพ ชีวิตจะดีกว่าผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการสุขภาพที่ไม่เหมือนกัน จะส่งผลต่อสุขภาพชีวิตเช่นกัน โดยจากการวิเคราะห์ตัวแปรในด้านต่าง ๆ สรุปว่า ภาระงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อคุณภาพชีวิต ดังนี้ ภาระงานที่รับผิดชอบ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อด้านสุขภาพกาย แต่สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสุขภาพกาย และด้านการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ครูได้รับการจ่ายค่าตอบแทน ค่าจ้าง เงินเดือนที่ได้รับจากองค์กรได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและยุติธรรม ครูได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนหรือเปอร์เซ็นต์ที่เพียงพอในการใช้จ่ายและการดำรงชีวิต ครูรับผลประโยชน์หรือสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และครูได้รับเงินเดือนที่สอดคล้องเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ John R.Schermerhorn (1996) ที่ได้กล่าวถึงแง่มุมในการพิจารณาคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ดังนี้ คือ 1) ค่าตอบแทนที่เพียงพอและมีความยุติธรรม 2) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและมีสุขอนามัย 3) โอกาสในการเรียนรู้และใช้ทักษะใหม่ ๆ 4) โอกาสในความก้าวหน้าและความเติบโตในสายอาชีพ 5) การได้รับการป้องกันสิทธิส่วนบุคคล 6) ความภูมิใจในงานและองค์กร

3. ผลการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.65^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นิสรพร แซ่มชุงาม (2561) ได้ทำการวิจัย การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ส่วนอีก 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อยดังนี้ สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขภาพดี การเกี่ยวข้องทางสังคม จังหวะของชีวิตโดยมีส่วนร่วม ธรรมเนียมในองค์กรการทำงาน 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูใน โรงเรียนสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4 มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ควรมีแนวทางและนโยบายในการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินให้ครบทุกด้าน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน โดยพัฒนาด้านทัศนคติทางการเงิน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และ ด้านความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเสนอแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน ด้านทัศนคติทางการเงิน เนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความฉลาดรู้ทางการเงินให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องผลของการปฏิบัติงานของครูตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงิน เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิตรา แก้วมะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผล
การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราภรณ์ เพชรทัต. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะ
สูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิสรพร แซ่มะ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูใน
สถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 177.
- ปิยฉัตร มั่นจิต. (2559). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรเทพ เหมรณน. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต
1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ราม เรือนทองดี. (2563). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ลลิตา ปาบุตร. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล
สันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. การค้าว่าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพรรณนิ กุลโสภิต. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัททา อินทรศักดิ์. (2561). การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุรินทร์ แก้วมณี. (2558). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมขององค์กรบุคคลเพื่อส่งเสริม
ประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

- อมฤต หัสกรรจ์. (2556). คุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิตย์.
- อัสनिया สุวรรณศิริกุล. (2549). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่แท้จริงสู่ความภาคภูมิใจที่ยั่งยืน. การบริหาร
สำหรับนักบริหารงานบุคคลมีอาชีพ, 27(4), 81-83.
- อารียา การดี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และ ดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
9. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(1), 299-313.